Rapport

2009:24

Marknadskontroll - märkningskontroll av personlig skyddsutrustning

Konsument verket • KO

Marknadskontroll – märkningskontroll av personlig skyddsutrustning
Rapport 2009:24
Konsumentverket 2009

Sammanfattning

Konsumentverket är tillsynsmyndighet över produktsäkerhetslagen och lagen om personlig skyddsutrustning för privat bruk. Lagstiftningen är till för att skydda konsumenten från farliga produkter. Det är alltid tillverkarens (näringsidkarens) ansvar att tillhandahålla säkra produkter. Genom marknadskontroller kan myndigheten följa upp att lagstiftningens krav respekteras av näringsidkarna.

Marknadskontrollen avseende märkning av personlig skyddsutrustning genomfördes som en del av marknadskontrollen av butikskedjor 2008 och utvidgades senare till att även omfatta provning av innebandyglasögon. Syftet med märkningskontrollen var att kontrollera att personlig skyddsutrustning är korrekt märkt även med avseende på CE-märke och att det medföljer en bruksanvisning på svenska.

De brister avseende märkning som upptäcktes vid marknadskontrollen gäller i första hand avsaknad av svensk bruksanvisning. Vid provningen av innebandyglasögon konstaterades brister avseende slagtålighet, optisk kvalitet och imresistens.

Innehållsförteckning

Innehåll

Sammanfattning 3

Innehållsförteckning 4

Inledning 5

Bakgrund 5

Syfte 5

Metod 5

Resultat 6

Slutsatser 6

Samband 7

Bilagor 7

Inledning

Konsumentverket ansvarar för tillsynen och efterlevnaden av produktsäkerhetslagen (2004:451) och lagen om personlig skyddsutrustning för privat bruk (1992:1326). Produktsäkerhetslagens syfte är att förhindra att varor och tjänster orsakar skada på person. Det är alltid näringsidkarens ansvar att tillhandahålla säkra produkter. Lagen säger även att tillverkare/importörer till EES har en skyldighet att bedriva ett förebyggande produktsäkerhetsarbete.

Med personlig skyddsutrustning menas alla produkter som är gjorda för att bäras eller hållas av en person till skydd mot hälso- och säkerhetsrisker. Det kan t.ex. vara hjälmar av olika slag, flytvästar, hörselskydd, ögonskydd, halkskydd, andningsskydd, fallskydd, skyddskläder, sportskydd och reflexer. För att skyddsutrustningen ska få säljas måste den uppfylla vissa grundläggande krav, förutom för hälsa och säkerhet även gällande utformning, märkning och annan produktinformation. Arbetsmiljöverket föreskrifter (AFS 1996:7) om utförande av personlig skyddsutrustning gäller även för utrustning för privat bruk.

Bakgrund

Marknadskontrollen märkning av personlig skyddsutrustning genomfördes som en del av marknadskontrollen av butikskedjor 2008. Anledningen till projektet var den bristande kunskap som Konsumentverket tidigare noterat gällande märkning av produkter i butiksledet såväl som i importledet.

Syfte

Marknadskontrollens syfte var att kontrollera att personlig skyddsutrustning är korrekt märkt även med avseende på CE-märke och att det medföljer en bruksanvisning på svenska.

Metod

Marknadskontrollen märkning av personlig skyddsutrustning genomfördes tillsammans med konsumentvägledare i följande fem kommuner: Göteborg, Storuman, Södertälje, Skellefteå och Kristinehamn. Konsumentvägledarna fick instruktioner att besöka butikskedjor som säljer personlig skyddsutrustning för

privat bruk och där granska märkning av produkterna. Om man hittade produkter som saknade CE-märke och/eller bruksanvisning på svenska köptes dessa produkter in och skickades till Konsumentverket. Tre produkttyper valdes ut att ingå i kontrollen: fotbollsbenskydd, skyddsglasögon för innebandy och inline/skateboardhjälm.
Senare utvidgades kontrollen till att även omfatta provning av innebandyglasögon. Provningen utfördes av SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut. Produkterna provades mot SP metod 4060, en vedertagen testmetod då det saknas en europeisk säkerhetsstandard för innebandyglasögon. Se bilaga 1 *Information om testmetod för innebandyglasögon samt märkning.*

Resultat

Konsumentvägledarna i de fem deltagande kommunerna kontrollerade/inrapporterade totalt 52 stycken produkter: 9 innebandyglasögon, 31 fotbollsbenskydd och 12 inline/skateboardhjälmar. Konsumentverket köpte dessutom in 6 stycken innebandyglasögon. Vid märkningskontrollen av fotbollsbenskydd och inline/skateboardhjälmar konstaterades brister på åtta produkter (fyra hjälmar och fyra benskydd) med avseende på märkning och/eller att bruksanvisning på svenska saknades. Vid provningen av innebandyglasögonen konstaterades brister på nio produkter gällande slagtålighet, optisk kvalitet och imresistens. Även för dessa produkter förekom brister avseende märkning och svensk bruksanvisning. Se bilaga 2 *Resultat provning innebandyglasögon.*

Slutsatser

Den bild som Konsumentverket fått i tidigare marknadskontroller gällande bristande kunskap om regler för märkning stämmer överens med resultatet av denna kontroll, särskilt gäller detta för kravet att bruksanvisning ska finnas på svenska. Information till näringsidkare för att öka deras kunskap om de krav som ställs i lagstiftningen är fortsatt ett angeläget arbetsområde för Konsumentverket.
De brister som upptäcktes vid provning av innebandyglasögon kan i de flesta fall härröras till att produkterna var av äldre modell och tillverkats innan SP metod 4060 tagits fram och börjat användas som en vedertagen testmetod för innebandyglasögon.

Samband

Märkningskontrollen av personlig skyddsutrustning genomfördes som en del av marknadskontrollen av butikskedjor, se Konsumentverket Rapport 2008:20 *Marknadskontroll butikskedjor.*

Bilagor

Bilaga 1. Information om testmetod för innebandyglasögon samt märkning

Bilaga 2. Resultat provning innebandyglasögon

Bilaga 3. Regler för personlig skyddsutrustning

Bilaga 4. Kort om produktsäkerhetslagen - vara

Konsument verket • KO

Bilaga 1

Information om testmetod för innebandyglasögon samt märkning

Märkning av skyddsglasögon för innebandy

I SP Metod 4060 ”Test method for protective goggles for use in floorball” finns krav på att skydden ska vara märkta på ett tydligt och permanent sätt. Av Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 1996:7) framgår att märkningen ska vara komplett, exakt och förståelig så att inga missförstånd uppstår samt att ord och meningar ska vara på svenska (AFS 1996:7, bilaga 1, punkt 2.12).

Märkningen ska enligt SP Metod 4060 omfatta:

a) produktnamn eller namn på tillverkaren
b) namn på modell (om tillämpligt)
c) storlek (junior eller senior)
d) tillverkningsperiod (år och kvartal/månad)
e) texten ”SP Metod 4060”
f) pictogram för att informera användaren om den medföljande bruksanvisningen, se testmetoden
g) texten ”skyddsglasögon för innebandy”

Utöver denna märkning ska det med produkten följa en bruksanvisning på svenska. All personlig skyddsutrustning ska dessutom vara CE-märkt.

Provning enligt SP Metod 4060

Innebandyglasögon räknas till personlig skyddsutrustning kategori II vilket innebär att de ska typkontrolleras av ett anmält organ. SP är ett sådant organ – ett notifierat, ackrediterat laboratorium som utfärdar typkontrollintyg för olika produktkategorier.
Provningen i marknadskontrollen omfattade följande moment av testmetoden:

- Synområde
- Hållbarhet
- Slagprov
- Optisk kvalitet
- Spektral transmittans
- Härdighet mot imbildning
- Stabilitet vid förhöjd temperatur
- Granskning av märkning

Postadress	Besöksadress	Telefon	Fax	E-post/webbadress	Giro	Org.nr
Box 48 651 02 Karlstad	Lagergrens gata 8	0771-42 33 00	054-19 41 95	konsumentverket@konsumentverket.se www.konsumentverket.se	Post: 5 99 75-3 Bank: 5050-2806	01-202100-2064

Resultat provning innebandyglasögon

Provobjekt	Synområde - Synfält	Hållbarhet kyla/värme	Slagprov	Optisk kvalitet	Spektral transmittans	Härdighet mot imbildning	Stabilitet vid förhöjd temperatur	CE-märkning på produkt	Bruksanvisning på svenska
KOV 1	OK	OK/OK	Linsen släppte något	OK klass 1	OK filter-kategori 0	Ja	OK	Nej	På förpackning ej fullständig
KOV 2	OK	OK/OK	Brott på gångjärn linser lösa	OK klass 1	OK filter-kategori 0	Ja	OK	Ja	Ja
KOV 3	OK	OK/OK	Brott på skalm och vid näsbrygg	OK klass 1	OK filter-kategori 0	Ja	OK	Ja	Ja
KOV 4	OK	OK/OK	u.a.	Uppfyller inte kraven	OK filter-kategori 0	Ja	OK	Ja	Ja
KOV 5	OK	OK/OK	u.a.	Uppfyller inte kraven	OK filter-kategori 0	Ja	OK	Ja	Ja
KOV 6	OK	OK/OK	u.a.	OK klass 1	OK filter-kategori 0	Nej	OK	Ja	Ja
Gbg 3	OK	OK/OK	Brott på bågen lös lins kontakt med ögat	OK klass 1	OK filter-kategori 0	Ja	OK	Ja	På förpackning ej fullständig
Gbg 4	OK	OK/OK	Linser lösa	Uppfyller inte kraven	OK filter-kategori 0	Ja	OK	Ja	Nej
NR 4	OK	OK/OK	u.a.	OK klass 1	OK filter-kategori 0	Nej	OK	Ja	Endast engelsk text ej fullständig

Bilaga - Regler för personlig skyddsutrustning

Med personlig skyddsutrustning avses varje utrustning som är avsedd att bäras eller hållas av en person till skydd mot en eller flera hälso- eller säkerhetsrisker. Det kan t.ex. vara andningsskydd, ögon- och ansiktsskydd, fotskydd, fallskydd, skyddskläder eller skyddshjälmar.

Tillverkare och leverantörer ska se till att produkterna uppfyller hälso- och säkerhetskraven samt kraven på märkning och dokumentation. Om inte kraven uppfylls kan det leda till rättsliga påföljder.

EU:s direktiv om personlig skyddsutrustning (89/686/EEG) omfattar personlig skyddsutrustning både för arbetslivet och för privat bruk. Den svenska lag som följer EU-direktivet när det gäller utrustning för privat bruk infördes 1994 (SFS 1992:1326). Lagen kompletteras av en regeringsförordning (SFS 1993:972) och av föreskrifter från Arbetsmiljöverket (AFS 1996:7), som tagits fram i samråd med Konsumentverket. Även Produktsäkerhetslagen (SFS 2004:451) kan tillämpas vid ingripanden mot personlig skyddsutrustning som inte uppfyller kraven.

Allmänna krav

För all personlig skyddsutrustning gäller att tillverkaren eller dennes representant inom EES-området ska:

- sammanställa en teknisk dokumentation. Den ska innehålla alla relevanta fakta om de åtgärder tillverkaren använder för att säkerställa att utrustningen uppfyller grundkraven i föreskrifterna. För personlig skyddsutrustning kategori II och III ska även ett typkontrollintyg från ett allmänt organ finnas.
- upprätta en särskild, skriftlig försäkran om att utrustningen överensstämmer med bestämmelserna i föreskrifterna för personlig skyddsutrustning ("Försäkran om överensstämmelse").
- lämna produktinformation, bland annat bruksanvisning på svenska.
- CE-märka produkten. Märkningen ska vara väl synlig, lättläst och beständig. Hur CE-märkningen ska gå till anges i lagen om CE-märkning (SFS 1992:1534).

Läs mer på Konsumentverkets webbsida http://www.konsumentverket.se under Säkra varor och tjänster / Personlig skyddsutrustning.

Konsument verket • KO

Bilaga 4

Kort om Produktsäkerhetslagen - vara

En av Konsumentverkets uppgifter är att se till att Produktsäkerhetslagen (2004:451) följs. Lagen är till för att motverka att varor och tjänster orsakar skada på person vid normal och förutsebar användning. Näringsidkare kan med stöd av lagen förbjudas att tillhandahålla en vara, åläggas att lämna säkerhets- eller varningsinformation samt åläggas att återkalla varan. En näringsidkare som medvetet eller oaktsamt bryter mot sina skyldigheter enligt lagen riskerar att åläggas en sanktionsavgift.

Vid bedömningen av om en risk hos en vara ska anses som godtagbar och förenlig med en hög skyddsnivå, ska hänsyn särskilt tas till sådana risker som varan kan föra med sig för vissa konsumentgrupper, särskilt barn och äldre. Detta innebär att en åtgärd kan vara motiverad även då skaderisken är liten.

Det är näringsidkaren som har bevisbördan för att en vara är säker. De säkerhetskrav som kan ställas på en vara preciseras ofta i Europastandarder.

Avviker en vara från standard kan detta utgöra en stark indikation på att varan inte uppfyller Produktsäkerhetslagens säkerhetskrav. Ett föreläggande eller förbud får meddelas även om en vara uppfyller kraven i en standard, om det visar sig att varan trots detta är farlig.

Den som tillhandahållit en farlig vara ska utan dröjsmål, vidta de åtgärder som krävs för att förebygga skadefall. Om en näringsidkare får kännedom om att en vara som tillhandahålls eller har tillhandahållits är farlig ska tillsynsmyndigheten underrättas. På Konsumentverkets hemsida, www.konsumentverket.se, under fliken ”Företag” och rubriken ”Företag och säkerhet” finns blanketter för underrättelse samt en vägledning för återkallelse och andra korrigerande åtgärder. På hemsidan kan man också ta del av lagstiftningen i sin helhet.

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	E-post/webbadress	Giro	Org.nr
118 87 Stockholm	Rosenlundsgatan 9	08-429 05 00	08-429 89 00	konsumentverket@konsumentverket.se www.konsumentverket.se	Post: 5 99 75-3 Bank: 5050-2806	01-202100-2064

Konsumentverket
Box 48
651 02 Karlstad

Telefon: 0771-42 33 00
Webbplats: www.konsumentverket.se
E-post: konsumentverket@konsumentverket.se